Biblia Rabbinica
A Reprint of the 1525 Venice edition
Edited by Jacob ben Hayim ibn Adoniya
R Makor Publishing
1792

לבשר אחד׃ הולד נוצר על ידי שניהם ושם נעשה בשרם אחד׃ ולא יתבוששו׳ שלא היו יודעים דרך צניעות להבחין בין טוב לרע ואף על פי שנתנה בו דעה לקרות שמו׳ לא נתן בו יצר הרע עד אכלו מן העץ ונכנס בו יצר הרע וידע מה בין טוב לרע׃ והנחש היה ערום׳ מה ענין זה לכאן היה לו לסמוך ויעש לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם אלא למדך מאי זו עצה קפץ ה הנחש עליהם ראה אותם ערומין ועוסקי׳ בתשמיש לעין כל ו ונתאוה להם׃ ערום מכל. לפי ערמתו וגדולתו היתה מפלתו ערום מכל ארור מכל ׃ אף כי אמר וגו׳. שמא אמר לכם לא תאכלו מכל וגו׳ ואף על פי שראה אותם אוכלים משאר פירות הרבה עליה דברים כדי שתשיבנו ויבא לדבר באותו העץ׃ ולא תגעו בו. הוסיפ׳ על הצווי לפיכך באת לידי גירעון הוא שנ׳ אל תוסף על דבריו׃ לא מות תמותון. דחפה עד שנגעה בו אמר לה כשם שאין מית׳ בנגיעה כך אין מיתה באכילה׃ כי יודע. כל אומן שונא את בני אומנותו מן העץ אכל וברא את העולם׃ והייתם כאלהים. יוצרי עולמו׃ ותרא האשה. ראתה דבריו של נחש והנאו לה והאמינתו׃ כי טוב העץ. להיות כאלהים׃ וכי תאוה הוא לעינים׳ כמו שאמר לה, ונפקחו עיניכם׃ ונחמד להשכיל. כמו שאמר לה ידעי טוב ורע׃ ותתן גם לאישה׳ שלא תמות היא ויחיה הוא וישא אחרת׃ גם. לרבות בהמה וחיה׃ ותפקחנה וגו׳. לענין החכמה דבר הכתוב ולא לענין ראייה ממש וסוף המקר׳ מוכיח׃ וידעו כי ערומים הם. אף הסומא יודע כשהוא ערום אלא מהו וידעו כי ערומים הם מצוה אחת היתה בידם ונתערטלו הימנה׃ עלה תאנה׳ הו׳ העץ שאכלו ממנו בדבר שנתקלקלו בו נתקנו אבל שאר העצ׳ מנעום מליטול עליהם ומפני מה לא נתפרס׳ העץ שאין הקב״ה חפץ להונות בריה שלא יכלימוהו ויאמרו זהו שלקה העולם על ידו מדרש רבי תנחומא׃ וישמעו. יש מדרשי אגדה רבי׳ וכבר סדרום רבותינו על מכונם בבראשית רבה ובשאר מדרשות ואני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא ולאגדה המישבת דברי המקרא דבר דבור על אופניו׃ וישמעו. שמעו את קול הקב״ה שהיה מתהלך בגן׃ לרוח היום. לאותו רוח שבשמש באה משם וזו היא מערבית שלפנות ערב חמה במערב והם סרחו בעשירית׃ איכה. יודע היה היכן הוא אלא ליכנס עמו בדברים שלא יהא נבהל להשיבאם יענישהו פתאום וכן בקין אמר לו אי הבל אחיך וכן בבלעם מי האנשים האלה עמך ליכנס עמהם בדברי׳ וכן בחזקיה בשלוחי אויל מרודך׃ מי

וטעם והיו לבשר אחד כאילו הם או שידמו כאשר היו ויש אומרים שיולידו אחד והוא רחוק׃ ערומים. שם התאר וכן ובגדי ערומים תפשיט ויש אומרים כי גם ערום ראה רעה ויסתר כמוהו וטעמו שהרוח ערום בלי מכסה כדמות העץ׃ יתבוששו. מבושתו והוא מהשניים שים כח כעלם ביניהם והאות האחרון כפול כמו יתבונן ונקמץ השי״ן בעבור שהו׳ סוף פסוק׃ והנחש׳ יש אומרים כי האשה היתה מבינה ויודעת לשון החיות ויפרשו ויאמ׳ הנחש ברמיזו ואחרי׳ אמרו שהוא שטן ואיך לא יראו סוף הפרשה כי איך ילך השטן על גחון ואיך יאכל עפר ומה טעם לקללת הוא ישופ׳ ראש ורבי׳ השתבשו לחקור למה קולל הנחש ואם היה לו דעת שלמה או כוונה שלא ישיא האשה ויאמ׳ רב סעדיה גאון אחר שהתברר לנו שאין דבור דעת כי אם באדם לבדו כצרך לומ׳ כי הנחש גם האתון לא דברו רק מלאך דב׳ בשבילם והשיב עליו רב שמואל בן חפני והנה קם רבי שלמה הספרדי בעל השירים השקולים וחכם גדול היה והשיב על רב שמואל והישר בעיני שהם הדברים כמשמעם והנחש היה מדבר והוא הולך בקומה זקופ׳ והשם דעת באדם שם בו והנה הפסוק העיד כי היה ערום מכל חית השדה רק לא כאדם ופירוש ערום חכם שיעש׳ דבריו בערמה ואל תתמה בעבור היות ערום אחרי ערומים והם שני טעמים כי באלה הכחות בלשון כמו בלחי החמור חמור חמורתי׳ וכן על שלשים עיירים ושלשי׳ עיירים להם ועוד אם המלאך דבר על פיו אין חטא לנחש וזה המלאך לא יתכן להיות שלוחו של השם ואין המלאך ממרה פי השם והשואלים איך מצא הנחש את האשה איננה שאלה וטעם אף ביורה כי דבר דברים אחרים ואמר בסוף קל וחומר שאמר לכם לא תאכלו פרי כל עץ כלל לא הזכיר הנחש השם הנכבד והנודא כי לא ידעו גם האשה הוסיפה על מצו׳ השם ולא תגעו בו וכן הוסיפה אשת מנוח עד יום מותו׃ והייתם כאלהים. כמלאכי׳׃ ותרא האשה׳ בלבה׃ ונחמד העץ. בעבור שהשכיל ותפקחנה עיניה וטעם עמה שיחד אכלוהו וגלה׳ לו סוד הנחש והנה לא היה אדם שוגג על כן טעם ותפקחנה ורבי׳ אמרו כי עץ הדעת עץ תאנה בעבור שמצאו ויתפרו עלה תאנה ואילו היה כן היה הכתוב אומ׳ ויתפרו עלה עץ הדעת גם רבים אמרו שחטה היה והנכון בעיני ששני עצים הם בתוך גן עדן ואינם במקו׳ אחר על כל פני האדמה והאחד עץ הדעת והוא יוליד תאות המשגל ועל כן כסו האדם ואשתו ערותם ופי׳ ויתפרו ידוע וכן שק תפרתי עלי גלדי והמבקשים מחט מהבילי׳ כי בעץ דק יעשו כרכם וכאשר אכל אדם מעץ הדעת ידע את אשתו וזאת הידיעה כנוי למשגל ובעבור עץ הדעת נקרא כן גם הנער כאשר ידע הטוב והרע אז יחל לתאות המשגל׃ ועץ החיים׳ שיוסיף חיים ויחי האדם שנים רבות ואין מלת לעולם עד שלם ועד והנה כן ועבדו לעולם וישב שם עד עולם ורבים אחרים ומפרשים אמרו בפסוק כי ביום אכלך ממנו מות תמות כי לא נברא על מתכונת שימות רק כאשר חטא נגזר עליו המות ורבים ישאלו מה חטא זרעו ואלה דברי רוח כי רוח אחד לאדם ולבהמה שבה יחיה וירגיש בעולם הזה וכמו׳ זה כן מות זה מלבד החלק העליון שיש לאדם מותר מן הבהמה וכבר הביא אחד מרופאי

אמר אלה׳ ו׳ וסי׳ והנחש היה ערום. ומפרי העץ אשר בתוך הגן. כי כל העשר. ויהי בשלח פרעה. וישם את פסל הסמל. ולרשע אמר אלהים׃ נאכל ג׳ וסי׳ מפרי עץ הגן נאכל. לחמינו נאכל. וארור נוכל ויש בעדרו׃ ידע אלהים ג׳ בליש׳ דס וסי׳ כי יודע אלהים כי ביום. אחרי הודיע אלהים. וידע אלהים את אנשי

בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד׃
וַיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם עֲרוּמִּים הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ
ג וְלֹא יִתְבֹּשָׁשׁוּ׃ וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם
מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה
אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֶל־הָאִשָּׁה אַף כִּי־
אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכֹּל עֵץ הַגָּן
׃ וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־הַנָּחָשׁ מִפְּרִי
עֵץ־הַגָּן נֹאכֵל׃ וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר
בְּתוֹךְ־הַגָּן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ
מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְּעוּ בּוֹ פֶּן־תְּמֻתוּן׃
וַיֹּאמֶר הַנָּחָשׁ אֶל־הָאִשָּׁה לֹא־מוֹת
תְּמֻתוּן׃ כִּי יֹדֵעַ אֱלֹהִים כִּי בְּיוֹם
אֲכָלְכֶם מִמֶּנּוּ וְנִפְקְחוּ עֵינֵיכֶם ו
וִהְיִיתֶם כֵּאלֹהִים יֹדְעֵי טוֹב וָרָע׃
וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל
וְכִי תַאֲוָה־הוּא לָעֵינַיִם וְנֶחְמָד הָעֵץ
לְהַשְׂכִּיל וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן
גַּם־לְאִישָׁהּ עִמָּהּ וַיֹּאכַל׃ וַתִּפָּקַחְנָה
עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיֵּדְעוּ כִּי עֵירֻמִּם הֵם
וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה תְאֵנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם
חֲגֹרֹת׃ וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־קוֹל יְהוָה
אֱלֹהִים מִתְהַלֵּךְ בַּגָּן לְרוּחַ הַיּוֹם
וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי יְהוָה
אֱלֹהִים בְּתוֹךְ עֵץ הַגָּן׃ וַיִּקְרָא יְהוָה
אֱלֹהִים אֶל־הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אַיֶּכָּה׃
וַיֹּאמֶר אֶת־קֹלְךָ שָׁמַעְתִּי בַּגָּן וָאִירָא

באתתיה ויהון לבסרא חד׃
והוו תרויהון ערטלאין אדם
ואתתיה ולא מתכלמין׃
וחויא הוה ערים מכל חות ברא
די עבד יי אלהים ואמר לאתתא
בקושטא ארי אמר יי לא תיכלון
מכל אילן גינתא׃ ואמרת אתתא
לחויא מפירי אילן גינתא ניכול׃
ומפירי אילנא די במציעות גינתא
אמר יי לא תיכלון מניה ולא
תקרבון ביה דילמא תמותון׃
ואמר חויא לאתתא לא ממת
תמותון׃ ארי גלי קדם יי ארי
ביומא דתיכלון מניה ויתפתחן
עיניכון ותהון כרברבין חכמין בין
טב לביש׃ וחזת אתתא ארי טב
אילנא למיכל וארי אסו הוא
לעינין ומרגג אילנא לאסתכלא
ביה ונסיבת מאביה ואכלת ויהבת
אף לבעלה עמה ואכל׃
ואתפתחא עיני תרויהון וידעו
ארי ערטלאין אנון וחטיטו להון
טרפי תאנין ועבדו להון זרזין׃
ושמעו ית קל מימרא דיי אלהים
מתהלך בגינתא למנח יומא ואטמר
אדם ואתתיה מן קדם יי אלהים
בגו אילן גינתא׃ וקרא יי אלהים
לאדם ואמר ליה אן את׃ ואמר ית
קל מימרך שמעית בגינתא ודחלית

סכת׃ לעינים ד׳ ב׳ פתח וב׳ קמץ וסי׳ וכי תאוה הוא לעינים. כחמץ לשינים קמץ׳ כי האדם יראה לעינים׳ ומתוק האור לעינים פתחין׃ וידעו ו׳ וסי׳ וידעו כי ערמים. וידעו אתה ויתעללו בה. וידעו כי ארון יי׳ בא אל המחנה. וידעו כל העם וכל ישראל. וידעו כי מאת אלהינו נעשתה׳ וידעו כן עניי הצאן׃ כי עירמם הם ל׳ וכת׳ כן׃

אין ראיות גמורות שלא יתכן שלא יהיה לחיי האדם קצב׃ וישמעו מתהלך בגן׳ קול השם וזה היה סמוך לערב בעת התנופף רוח היום ומצאנו לקול הליכה כמו קולה כנחש ילך קול השופר הולך וחזק מאד ויאמר ר׳ יונה המדקדק הספרדי כי הטעם והאדם מתהלך בגן גם הוא אמר שפי׳ ביום אכלך ממנו אלף שנים כדרך הדרש ואחרים אמרו כי ביום שפי נבראו וביום שפי מת ואחרים אמרו כי יש מות ענוש כמו כי בן מות האיש העושה זאת ואחרים אמרו כי מלת תמות שתמות והביאו ראיה מהתינוק והישר בעיני מה שאמרו הקדמונים שעשה תשובה כטעם רגע אדבר׃ ויקרא׳ טעם איכה פתחון הדברים והלא כן אי הבל אחיך והנה כחש קין והשיב לו השם קול דמי אחיך צועקים׃ לבלתי